

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 91/04

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. októbra 2004 v senáte prerokoval sťažnosť Mgr. A. B., bytom B., zastúpenej advokátkou JUDr. E. C., D. S., vo veci porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 262/96 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Mgr. A. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 262/96 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Okresnému súdu Bratislava I **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 262/96 konal bez zbytočných prietáhov.

3. Mgr. A. B. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie 70 000 Sk (slovom sedemdesiatisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava I j e p o v i n n ý Mgr. A. B. uhradiť trovy právneho zastúpenia 14 010 Sk (slovom štrnásťtisícdesať slovenských korún) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. E. C., D. S., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 8. apríla 2004 prijal na ďalšie konanie sťažnosť Mgr. A. B., bytom B. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 262/96.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou „domáha, aby Ústavný súd Slovenskej republiky v konaní o tejto ústavnej sťažnosti rozhodol takto:

1. *Právo sťažovateľky Mgr. A. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov priznané článkom 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v konaní pred Okresným súdom Bratislava I. vedenom pod sp. zn.: 8 C 262/96 bolo porušené.*
2. *Sťažovateľke Mgr. A. B. sa priznáva primerané zadost'učinenie vo výške 160.000,- Sk predstavujúce náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch za porušenie základného práva prerokovať vec bez zbytočných prieťahov uvedeného v článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky“.*

Okresný súd vo svojom stanovisku k sťažnosti uvádza:

„V roku 1996 bola predmetná vec pridelená na rozhodnutie JUDr. T. K., ktorá popri oddelení 8 C vybavovala veci napadnuté v oddelení Er. V súlade s Občianskym súdnym poriadkom po rozhodnutí NS SR o návrhu na prikázanie veci z dôvodu vhodnosti sp. zn. Ndc 176/98 zo dňa 5. 5. 1998 sudkyňa stanovila úpravou zo dňa 24. 9. 1998 prvý termín pojednávania na 11. 11. 1998. Pojednávanie bolo odročené z dôvodu vykonania dokazovania výsluchom svedkov, dňa 24. 3. 1999 z dôvodu neúčasti účastníkov konania na pojednávaní, konanie zo dňa 17. 5. 1999 z dôvodu opätovnej neúčasti odporkyne (sťažovateľky) a bol stanovený termín výsluchu odporkyne v mieste jej trvalého bydliska na deň 8. 6. 1999. Bola vyhotovená zápisnica o výsluchu odporkyne mimo pojednávania z 8. 6. 1999. Vzniknuté prietahy v konaní objektívne boli zapríčinené riešením otázky prikázania veci z dôvodu vhodnosti ako zo strany navrhovateľov v 1. a 2. rade a odporkyne (sťažovateľky), ktorí sa na stanovené termíny pojednávania dňa 24. 3. 1999 a 17. 5. 1999 nedostavili. Po vykonaní výsluchu odporkyne mimo pojednávania dňa 8. 6. 1999 vo veci nebol zo strany súdu vykonaný úkon od 18. 6. 1999.

Súd napriek pretrvávajúcemu nízkemu stavu sudcov na občianskoprávnom úseku popri nápade nových vecí v jednotlivých oddeleniach konal na základe Dodatku č. 7 k Rozvrhu práce na rok 2000 predmetnú veci prideliť JUDr. E. S., ktorá vybavovala veci napadnuté v oddelení 7 C, a preto v predmetnej veci vykonala úkon až 25. 4. 2003. Vzniknuté prietahy v konaní objektívne boli zapríčinené nedostatočným personálnym obsadením súdu vzniknutým odchodu sudkýň do starobného dôchodku, na materskú dovolenku a na Krajský súd v Bratislave.

Po pridelení predmetnej veci novej zákonnej sudkyňi JUDr. I. Š. na základe Rozvrhu práce na rok 2004 vykonané úkony smerujúce k vybaveniu veci bez prietahov (úradný záznam o prevzatí spisu dňa 3. 2. 2004, úprava sudkyne z 9. 3. 2004, stanovený termín pojednávania na deň 7. 5. 2004, výzva z 16. 3. 2004, vyjadrenie navrhovateľa k výzve doručené súdu dňa 1. 4. 2004, ospravedlnenie neúčasti navrhovateľov na pojednávaní doručené 5. 5. 2004, zápisnica o pojednávaní konanom dňa 7. 5. 2004), ale pojednávanie pre neúčasť navrhovateľov v 1. a 2. rade bolo odročené na 22. 6. 2004.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa čl. 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej

republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu spisu okresného súdu sp. zn. 8 C 262/96 ústavný súd zistil, že sťažovateľka je žalovaná v konaní vedenom na základe žaloby o vydanie veci podanej žalobcami 14. októbra 1996 Okresnému súdu Topoľčany, na ktorom bolo konanie vedené pod sp. zn. 5 C 220/96. Okresný súd Topoľčany nebol miestne príslušný na konanie o veci, a preto vec postúpil okresnému súdu, kde sa konanie vedie pod sp. zn. 8 C 262/96.

Dňa 5. novembra 1996 okresný súd zisťoval pobyt sťažovateľky, 11. marca 1997 okresný súd vyžiadal súvisiaci spis z Okresného súdu Topoľčany. Okresný súd zaslal 21. apríla 1997 sťažovateľke žalobu na vyjadrenie.

Dňa 16. januára 1998 bol žalobca v prvom rade vyzvaný na zaplatenie súdneho poplatku, ktorý bol zaplatený 16. februára 1998. Okresný súd 27. apríla 1998 predložil spis Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky s návrhom na prikázanie veci inému súdu z dôvodu vhodnosti. Spis bol vrátený okresnému súdu 7. mája 1998 bez toho, aby sa tomuto návrhu vyhovel.

Prvé pojednávanie vo veci okresný súd nariadil na 11. november 1998. Vo veci sa ďalej uskutočnili pojednávania 27. januára 1999, 24. marca 1999 a 17. mája 1999. Dňa 8. júna 1999 okresný súd vypočul sťažovateľku v mieste jej bydliska.

Sťažovateľka predložila 14. júna 1999 návrh na výsluch svedkov a 23. júna 1999 žiadala o opravu zápisnice z jej výsluchu.

Dňa 25. apríla 2003 a 16. marca 2004 okresný súd vyzval žalobcov na doplnenie žaloby. Pojednávanie 7. mája 2004 bolo odročené na 22. jún 2004.

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov...“

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na všeobecnom súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

Otázku existencie zbytočných prietáhov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd podľa svojej konštantnej judikatúry (napr. II. ÚS 813/00, IV. ÚS 74/02) skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa a) právnej a faktickej zložitosti veci, pričom zohľadňuje aj to, o čo ide sťažovateľovi pri uplatňovaní základného práva na súdnu ochranu, b) správania účastníka konania, a c) spôsobu, akým v konaní postupoval súd.

a) Ústavný súd konštatuje, že v konaní ide o spor o ochranu vlastníckeho práva, ktorý začal na základe reivindikačnej žaloby podanej proti sťažovateľke ako žalovanej. Právna a skutková zložitosť veci v takýchto veciach závisí od toho, v akom rozsahu sa žiada vydanie vecí, ale zásadne treba uviesť, že právna problematika je v takýchto sporoch vyriešená v stabilnej judikatúre všeobecného súdництва a skutková zložitosť závisí od konkrétneho sporu a rozsahu tvrdeného zásahu do vlastníckeho práva žalobcu.

b) Správanie sťažovateľky ako účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní došlo k zbytočným priet'ahom. Ústavný súd z obsahu spisu dospel k záveru, že postup sťažovateľky zásadne neprispel k existencii priet'ahov alebo spomaleniu postupu okresného súdu napriek tomu, že sa trikrát nezúčastnila pojednávanií vo veci samej.

Sťažovateľka neprítomnosť na pojednávaniach 24. marca 1999 a 17. mája 1999 riadne ospravedlnila jej zdravotným stavom. Na pojednávanií 17. mája 1999 sa sťažovateľka nechala zastupovať inou osobou.

c) Tretím kritériom, na základe ktorého ústavný súd hodnotil, či v namietanom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu v spore.

V období od 14. októbra 1996, t. j. od začatia konania, do uskutočnenia prvého pojednávania 11. novembra 1998 okresný súd urobil vo veci prípravné úkony podľa § 114 Občianskeho súdneho poriadku v znení platnom ku dňu týchto úkonov. Realizácia týchto relatívne jednoduchých procesných úkonov však nevyžadovala takúto neprimerane dlhú dobu. Okresný súd v tomto období zaslal žalobu sťažovateľke na vyjadrenie až po viac než šiestich mesiacoch po začatí konania, v rámci tohto obdobia okresný súd oneskorene reagoval na návrh žalobcu v prvom rade na prikázanie veci inému súdu z dôvodu vhodnosti.

V období od 18. júna 1999 (odoslanie zápisnice sťažovateľke z jej výsluchu) do 16. marca 2004 (výzva žalobcom na doplnenie žaloby) okresný súd s výnimkou výzvy žalobcom z 25. apríla 2003 nevykonal vo veci samej žiadny procesný úkon smerujúci k prejednaniu veci, resp. k meritórnemu rozhodnutiu a k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľky. Tento stav veci z väčšej časti potvrdil aj okresný súd. Ústavný súd dospel k záveru, že obdobie od 18. júna 1999 dosiaľ je poznačené nečinnosťou okresného súdu, ktorá znehodnotila aj to, čo okresný súd vykonal do uvedeného dátumu, a tu je potrebné ešte pripomenúť, že do prvého pojednávania po podaní žaloby uplynuli viac ako dva roky.

Z uvedeného vyplýva, že postup okresného súdu je poznačený nečinnosťou ako celok. Bez ohľadu na vykonané pojednávania je stav konania taký, že sa zisťuje len skutkový stav potrebný na rozhodnutie vo veci samej. Preto ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 262/96 porušil základné právo sťažovateľky na konanie bez zbytočných prietáhov zaručené čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa odseku 3 citovaného článku ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 8 C 262/96 konal bez zbytočných prietáhov, napriek tomu, že to sťažovateľka výslovne nežiadala. Ústavný súd však považoval taký príkaz okresnému súdu za úkon nevyhnutný na to, aby sa v ďalšom konaní už nevyskytovali zbytočné prietahy.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala o priznanie primeraného finančného zadost'účinenia 160 000 Sk z dôvodu nemajetkovej ujmy, ktorú utrpela vzhľadom na porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. Ústavný súd vychádzajúc zo svojej stabilizovanej judikatúry dospel k záveru, že stav konania v jej veci je taký, že sťažovateľka oprávnene trpí pocitom nielen právnej, ale aj faktickej neistoty kvôli sporu o vydanie vecí, ktoré má v držbe, a treba pripomenúť, že stav konania je taký, že postup súdu vedúci k odstráneniu právnej neistoty v posudzovanom konaní potrvá ešte istý, nie zanedbateľný čas.

Preto ústavný súd priznal sťažovateľke sumu 70 000 Sk, ktorá vyjadruje zadost'učinenie za dôsledky porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (§ 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

Ústavný súd rozhodol o úhrade trov konania úspešnej sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd priznal sťažovateľke účelne uplatnenú úhradu trov konania v hodnote 14 010 Sk za tri úkony právnej služby v hodnote 4 534 Sk (prípravu a prevzatie veci, písomné vyhotovenie podania, písomné vyjadrenie k stanovisku okresného súdu). Základom za tri úkony právnej služby bola nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2003 vo výške 13 602 Sk. Ústavný súd súčasne priznal právnej zástupkyni sťažovateľky trikrát náhradu režijného paušálu po 136 Sk (vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb).